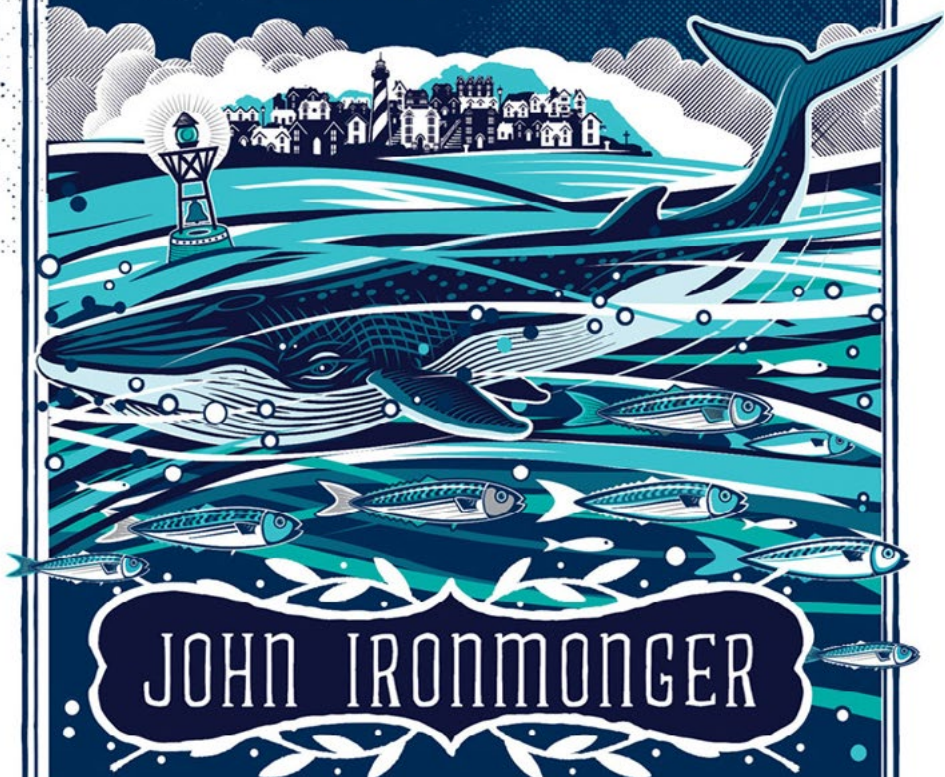

Ljndeni

NEZABUDNITE NA VEL'RYBU

Vtipná, láskavá, dojímavá kniha o púti človeka
za kútikom sveta, kde by mohol mať domov.

Nezabudnite na veľrybu

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

John Ironmonger
Nezabudnite na veľrybu – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

NEZABUDNITE NA VEĽRYBU

JOHN IRONMONGER

NEZABUDNITE NA VEL'RYBU

Ljndeni

„Keď každý je nepriateľom každého... niet miesta
pre prácu... nijaké poznávanie povrchu zeme,
žiadne počítanie času, žiadne umenie, žiadna
literatúra, žiadna spoločnosť, ale, čo je najhoršie,
existuje trvalý strach a nebezpečenstvo násilnej smrti.
A život človeka je osamelý, úbohý, škaredý,
surový a krátky.“

Thomas Hobbes: *Leviatan*

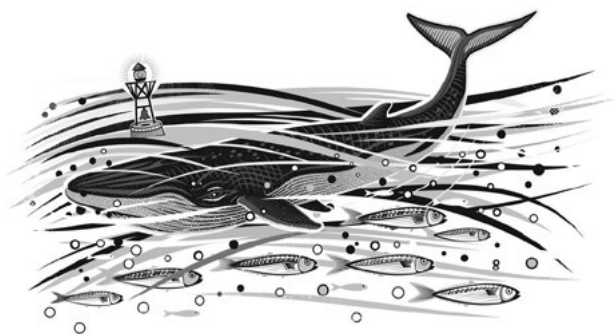

PRVÁ ČASŤ

Dá sa leviatan chytiť na háčik?

Prológ

V dedine St. Piran stále rozprávajú o tom dni, keď more na piranské piesčiny vyplavilo nahého muža. Stalo sa to v ten istý deň, keď Kenny Kennet uvidel veľrybu. Niektorí vravia, že to bolo v stredu. Ostatní sú presvedčení, že bol štvrtok. Stalo sa to začiatkom októbra. Ibaže by to bolo koncom septembra – od udalostí toho dňa uplynulo takmer pol storočia a v chaose nasledujúcich dní a týždňov nikomu nezišlo na um, aby všetko zapísal. Preto sa musíme spoľahnúť len na pamäť, akokoľvek krehkú. Niektorí v dedine tvrdia, že si pamätajú všetky podrobnosti, akoby sa to dialo minulý týždeň. Keď sa to odohralo, boli mladí a ich rozprávanie je súčasťou veľkého kľbka príbehov, prinášajúcich ozvenu starých čias a sveta, ktorý vtedy ešte existoval, a vo všetkých týchto príbehoch sa hovorí o nahom mužovi a o veľrybe.

Mnohí ľudia, ktorí v tomto príbehu účinkujú, už nie sú medzi nami. Starý Garrow je dávno mŕtvy. Aj doktor Mallory Books, Martha Fishburnová, reverend Alvin Hocking, Jeremy Melon a mnohí z ľudí, čo pomáhali zachrániť veľrybu. Ich príbehy však prežili a rozprávajú ich ďalej deti a vnuci, susedia a priatelia. Znejú aj na Slávnosti veľryby, ktorá sa každé Vianoce koná v starom normanskom kostole. Takže keby ste si niekedy našli cestu do St. Pirana (čo môže byť ťažké), vypočujete si ten príbeh na uliciach a v baroch, a ak pristavíte jedného, dvoch dedinčanov s priateľskou otázkou, možno vás usadia na lavičku s výhľadom na oceán a porozprávajú vám príbeh o pláži, o veľrybe a o nahom mužovi. Možno

vás prevedú aj popri starom prístavnom múre, po skalnatom chodníku okolo mysu až tam, kde sa začína kamienková a piesočná pláž, a tam vám ukážu skalú, kde stál Kenny Kenet, keď veľrybu uvidel. A upozornia vás, že o kúsoček ďalej je pás piesku, kde našli muža menom Joe. Možno sa pri tom zadávajú na more, na hrozivé skaly, ktoré obrubujú pobrežie ako náhrdelník obra. „Ako je vôbec možné, že tadiaľ niekoho prenesie príliv a nerozseká ho na kusy?“

„Bol to teda dosť nekonvenčný nástup na scénu.“ Tak biológ Jeremy Melon každý rok na Slávnosti veľryby komentoval príchod Joes Haaka do St. Pirana. „Nuž ale to je celý Joe – doviezť sa k pobrežiu, nahý, ako prišiel na svet, a rovno na chrbte veľryby! Bežní ľudia sa spýtajú na cestu a slušne vojdú do prístaviska za denného svetla. Ale Joe? Ani náhodou. Joe má zmysel pre dramatické efekty. A tak sa v noci prikradne to mesta, vojde do mora a privezie sa naspäť na obrovskej veľrybe.“ Zakaždým, keď Jeremy Melon tento príbeh rozprával, pokrčil naširoko rozkročené nohy ako kovboj, ktorý si osedlal mohutného koňa, a zakrúžil rukou nad hlavou, ako keby držal laso. Všetci si vedeli predstaviť Joesa, ako sedí obkročmo na morskej oblude a vedie ju pomedzi skaliská až na piesok. Jeremy, tak ako všetci ostatní, dobre vedel, že na tomto rozprávaní je pramálo pravdy, ale kdesi v ňom boli roztratené zrnká pravdy a často potrebujeme počuť práve tie zrnká, aby sme pochopili skutočnosť. „Zveličenie býva občas bližšie k realite než pravda,“ vyjadrila sa raz spisovateľka Demelza Trevarricková. A Jeremymu Melonovi sa videlo, že dedina St. Piran si túži Joesa Haaka zapamätať radšej takto. Nechceli vážneho Joesa, analytika a kockáča, ktorý sa celý život hrbil pred počítačmi a vyratúval dátum konca sveta. Nechceli ani vyparádeného svetáka, chlapca z mesta, ktorý jazdil na rýchlych autách a za mesiac zarobil viac než oni za celý rok. Nechceli ani toho Joesa, ktorého nikto z nich nepoznal: neistého,

utrápeného Joea, Joea týraného húfom démonov, samotárskeho Joea, ktorý sa potĺkal v tme a zápasil s vlastnými tajnými fóbiami. Lebo ani jeden z nich nebol mužom, ktorého si pripomínali na Slávnosti veľryby. Muž, ktorého tam oslavovali, bol *hrdina*. Bol to prorok. Bol to človek, ktorý zachránil svet. A pre tých, ktorí žijú v dedine St. Piran, je svetom St. Piran, minimálne z ich pohľadu. Preto sa s plynutím rokov tie skutočné spomienky na muža menom Joe čoraz väčšmi miešali s prifarbenými príbehmi. Niektoré deti si už pri slovách Jeremyho Melona predstavovali mladého Joea Haaka výhradne ako nahého jazdca na veľrybe. Ktovie, možno raz, keď pomrú všetci, ktorí ho poznali, zostane z neho práve tento obraz.

1

Deň, keď Kenny Kennet uvidel veľrybu

Prvá ho zazrela Charity Cloková. Vtedy mala len sedemnásť rokov a pleť takú sviežu, že jej líca žiarili ako ďatelinový med. V St. Pirane sa o nej hovorilo, že rozkvitla neskoro, ale leto s miernym cornwallským slnkom a teplými vetrami od Atlantiku odfúklo všetky posledné stopy pubertálnych vyrážok a grimás, zbavilo ju vankúšikov detského tuku, takže dievča, ktoré sa vybralo so psom na pláž v to októbrové ráno (alebo žeby bol ešte september?), už naozaj nebolo dievčaťom. „Stromy, ktoré kvitnú neskôr,“ hovorievala Martha Fishburnová, „často kvitnú najkrajšie.“ A Martha bola učiteľka, takže o tom niečo vedela.

Charity Cloková kráčala so psom po páse suchých kamienkov, ktorý sa tiahol medzi plážou a útesmi, tesne nad vrstvou chalúh, čo sem vyplavil príliv. Tých zopár jesenných dovolenkárov, ktorí by sa v teplejši deň odvážili vyjsť na piesčiny, dnes zababušení stúpali po chodníku nad útesmi. Pláž bola takmer ľudoprázdna. Keď dnes človek počúva tie príbehy, mohol by si myslieť, že sa tam zhrkla polovica dediny, toľkí vám budú prisahať, že videli nahého muža alebo mu pomáhali vyjsť z mora, ale stačí si porovnať jednotlivé rozprávania a dôkladne si vypočuť, kto čo presne videl, aby ste bez pochybností usúdili, že tam v ten deň naozaj bolo len päť ľudí vrátane Charity – v poriadku, tak šesť, ak počítame aj nahého muža.

Jedným z nich bol Kenny Kennet, ktorý ako obyčajne prečesával pobrežie. Chodil po východnom zálive a hľadal slávky, kraby, vyplavené drevo a trosky. Ak mal šťastný deň a dobré

nálezy, z dreva potom vyrábali umelecké dielka, ktoré v lete predával turistom. Slávky a kraby si zvykol doma uvariť a zjesť. A čo s troskami? Tiež sa dali využiť, podľa toho, čo našiel.

Bol tam aj rybár, ktorého všetci volali starý Garrow, ale, ako by povedali dedinčania, starý Garrow tam bol predsa vždy. Za pekného počasia, keď nefúkal silný vietor, prešiel väčšinu dňa na lavičke v pletenej čapici stiahnutej až na uši, pofajčieval fajku a uprene hľadel ponad vlny, fascinovaný vzdúvajúcou sa vodou a vystrekujúcimi slanými kvapkami aj volaním čajok. Možnože sníval o minulých rokoch, keď bolo more jeho denným domovom.

Bola tam aj mladá zdravotná sestra Aminata Chikeluová. Slúžievala nočné v malej nemocnici v Treadangeli, takže ráno na piranských piesčinách bolo v istom zmysle večerom jej dňa. Ak bolo ráno pekne, zvykla sa uvoľniť prechádzkou po úzkom chodníku, ktorý sa vinul okolo pobrežia. Takto sa zbavovala stresu z nočnej služby. „Čo vôbec v tej nemocnici v noci robievaš?“ opýtal sa jej občas niekto. „Dívam sa, ako chorí spia,“ odpovedala. Presne to robievala počas nočných obchôdzok so stlmenou baterkou a v topánkach, ktoré nevzgli: kontrolovala infúzie, dávky liekov a tep svojich dlhodobých, starých a (často) zomierajúcich pacientov. Málokto z nás pozná smrť z takého dôverného kontaktu ako zdravotné sestry a pobrežie Cornwallu, prezradila by vám Aminata, patrilo k miestam, kam ľudia prichádzajú zomierať. Sú aj horšie kúty sveta, kde môže človek stráviť jeseň života. No vedeli by ste si predstaviť, že ak zameníte svoj mestský domov za lacný prímorský domček pre dôchodcu, že jednej noci naposledy vydýchnete na prekúrenom nemocničnom oddelení, v obkolesení pachu dezinfekcie, a za ruku vás bude držať alebo na váš odchod dozerať len štíhla zdravotná sestra zo Senegalu? A ešte aj tí obdarení dostatočnou predstavivosťou by si sotva vedeli vybaviť krajšiu tvár, nežnejší hlas či láskavejšie ruky, čo uľahčia

odchod z tohto sveta, než tie, čo patrili Aminate Chikeluovej. Bola obdarená svetlokávovou pleťou, ktorá svedčila o tom, že predkovia jej odovzdali pestrú zmes génov: sčasti afrických, trochu európskych a ešte čosi neidentifikovateľné navyše. Takto zdedila dokonalú kombináciu črt: tmavé subsaharské oči, husté vlasy, ktoré nosila zapletené vo vrkôčikoch so stužkami, úzky keltský nos a vábivý úsmev.

Ako posledný sa v ten deň na piesčinách objavil biológ a spisovateľ Jeremy Melon. Štíhly, výrazný a svojrázny Jeremy si chodieval do zátoky, ako každému hovorieval, po inšpiráciu. Niekedy si tam aj rozložil stojan a štetcom nanášal na plátno vodové farby, maľovanie však nebola jeho hlavná parketa. Tou boli slová. Príbehy. Častejšie sa za odlivu vybral krížom cez celý záliv, obzeral si živočíchy v kamenných jazierkach, čo zostali po odchode vln, a predstavoval si ich príbehy. Aké je to asi zvláštne, zamýšľal sa, byť červom alebo rybou alebo morským mäkkýšom v takomto jazierku! Za prílivu sa taký život stáva súčasťou obrovského svetového oceánu. Tvorčeka by mohla odnieť vlna, alebo by sám mohol doplávať až k pobrežiu v Port Nevis, či nebodaj až kamsi na Tahiti. Lenže v nasledujúcej chvíli nastane odliv, vlny sa stiahnu, zanechajú ho v krehkom kruhu vody, odkiaľ nemá kam uniknúť pred vysušujúcim slnkom alebo aj pred zberačmi typu Kennyho Kenneta, ktorí ho naberú do vedierka a doma si ho upražia v oleji. Jedného dňa, premýšľal Jeremy Melon, o tom napíše príbeh.

Takže dohromady šesť ľudí a jeden pes – a z tých šiestich jeden človek ležal na chrbte nahý a vyzeral ako utopenec.

Neskôr sa Charity Clokovej kadekto vypytoval: „Ozaj, bol taký krásny... veď vieš... aj tam dole?“ Sugestívne pohli očami nadol. Samozrejme, že mali na mysli, či bol taký krásny aj v podpásovej oblasti, ako bol nepochybne nad ňou. A Charity Cloková sa iba ostýchavo usmiala a jej medovožlté líca

sa zapýrili. „To neprezradím,“ odpovedala a mierne nadvihla obočie – bola celá šťastná, že pozná takýto intímny detail, ale nikdy ho nemienila nikomu pošepnúť.

V oblasti nad pásom bol muž ležiaci na piesku určite podľa mnohých krásny. Pokožku mal po pobyte vo vode studenú a akoby priesvitnú, modré žily sa črtali ako tajná mapa pod ňou, vlasy v tvári mokré ako pšeničné klasy po búrke. No ako dedinčania, ktorí nadhadzovali tému pred Charity Clokovou, už vedeli (očividne poučení klebetami), u naháča sa v ten deň prejavil fyziologický jav, ktorý sa u mužov vylovených zo studenej vody zvyčajne nevyskytuje. Dr. Mallory Books to milej Charity vysvetlil s použitím správneho lekárskeho výrazu. Muž vytiahnutý z mora trpel priapizmom. Veľmi studená voda, objasnil mladej žene, môže za určitých okolností spôsobiť rozšírenie ciev. A rozšírenie ciev môže vyústiť do reakcie, ktorú pozorovala Charity Cloková. To nech vás netrápi, povedal jej doktor Books, je to len dočasný stav. A naozaj, o niekoľko minút po tom, čo mladého muža dopravili do doktorovej nevelkej ambulancie na Fish Street, účinok vody pominul, mužova erekcia zmizla a slečna Cloková bola ušetrená ďalších rumencov.

Ak by ste sa ako návštevník ocitli v St. Pirane, poľahky by ste si poskladali sled udalostí, čo sa v ten jasný deň odohrali na piranských piesčiniach a v dedine – stačilo by vypočúť a porovnať rozprávanie Charity Clokovej, Kennyho Kenneta a Jeremyho Melona. A k tomu pripočítať ďalšie verzie: tú od výrobcu rybárskych sietí Caseyho Limbera, od doktora Malloryho Booksa a od starého Garrowa. Keby ste to poctivo urobili, získali by ste v podstate verný obraz o dianí v ten deň, keď sa všetko začalo.

Mohli by ste začať so zberačom Kennym Kennetom, ktorý prečesával pobrežie medzi skalami na východnom konci zálivu, vyzbrojený igelitovými vreckami, sieťami na výlov jazierok a všemožnými nástrojmi. Tieto skaly poznal veľmi dobre. Už

desať či pätnásť rokov brázdil terén v tejto zátokke aj v desiatkach ďalších, vytrvalo hľadal odhodené poklady mora – vlastne odkedy skončil školu, ak sa dalo veriť jeho tvrdeniam. Vlasy, ktoré si málokedy strihal, nosil zapletené do dredov, tuhých ako drôty, takže pripomínali vlákna povrazu, vybielené soľou a vetrom – teraz, keď sa dni schladzovali, nastrkal si rebelantský účes pod ľanovú žandársku čiapku. Oblečené mal džínsy z charity vyhrnuté po kolená, tričko s logom piva Guinness a k tomu, ktovie prečo, si uviazal okolo krku bavlnenú šatku. Sklonený sa práve usiloval nožom s plochou čepeľou odlúpiť zo skaly slávky, potom sa náhle vystrel, vyliezol asi tri a pol metra po myse a zadíval sa z tohto vyvýšeného bodu na more.

Čo tam asi tak hľadal? „Ale, vlastne nič konkrétne,“ odpovedal by. Robieval to zo zvyku. Dúfal, že zazrie plávajúce trosky či postrácané plaváky, ktoré by mohol predať naspäť lovcem morských rakov za jedno pivo, alebo azda útržky sietí pre Caseyho Limbera.

Namiesto toho uvidel veľrybu.

Na prvý pohľad to mohol byť aj delfín. Alebo dokonca prístavný tuleň. Živočích sa Kennymu prešmykol do zorného uhla ako tieň pod vlnami, ako sivozelený trup prastarého lodného vraku, pomaly sa obracal a jeho silueta pohlcovala slnečné svetlo. Kennymu sa zdalo, ako keby pred slnkom zamávala nejaká ruka a do hĺbočiny vyslala úlomok tmy. Vzápätí sa len mierne sčerila hladina, leviatan sa ponoril a zmizol.

Voda bola pri myse tmavá a hlboká. Kenny Kennet o tom vedel, ale nikdy predtým nezazrel delfína tak blízko pri brehu. Hľadel na prázdny úsek mora a lámal si hlavu, čo to vlastne videl alebo nevidel. Musel to byť delfín, pomyslel si. Alebo... alebo žeby to bola veľryba? Voda, v ktorej sa predtým črtala gigantická silueta, sa zvláštne leskla, ako keby na hladine zostala tenulinká vrstva, niečo podobné sklu. Zberač sa obrátil, či neuvidí ešte niekoho, kto by ako svedok potvrdil, že sa mu

nemarilo. A naozaj, o necelých sto metrov ďalej zbadal Charity s pudlíkom.

„Hej!“ Kenny na ňu zamával oboma rukami. „Hej!“

Jeho výkrik začula Charity Cloková, ale aj Aminata Chikeluová, ktorá bola o niečo vyššie na pobreží, a tiež Jeremy Melon, ktorý ešte stále skúmal prílivové jazierka medzi skalami.

„Hej!“ zvolal znovu Kenny. „Tuším som zazrel veľrybu!“

„Čože?“ zakričala Charity. Jeremy a Aminata boli príliš ďaleko, aby sa zapojili do rozhovoru.

„Veľrybu!“ Kenny na ňu odušu mával.

Charity Cloková sa rozbehla po piesku k mysu. Musela sa vyhnúť niekoľkým skalným výčnelkom.

„Rýchlo!“ Kenny už zase rozoznával siluetu, ktorá sa pomaly vynárala z hlbín.

„Veď idem!“ Charity sa oprela rukami o skalný mys pokrytý fúzonôžkami.

„Rýchlo!“

Z mora sa práve vynáral leviatan. Vyzeralo to, že príliv sa dvíha spolu s obrom, z bokov sa mu valil spenený vodopád. Zo siluety bol už jasne rozoznateľný tvar, niečo ako vráskavá vzducholoď, ktorá sa napínala a vlnila. Žeby to bola ponorka? Toto zišlo Kennymu na um, ale predstavu vzápätí zahnal obrovský sivý chrbát, ktorý vykukol nad hladinu, zaburácalo to, zachrčalo a z dýchacieho otvoru vystrekla voda.

„Božemôj!“

Charity Cloková zvrieskla len pár metrov od brehu.

„Neboj sa,“ zakričal na ňu zberač, ktorý nespúšťal oči z veľryby. „Určite ti neublíži.“

Ale Charity nevrieskala, lebo uvidela veľrybu.

Charity neskôr povedala, že nevrieskala kvôli mužovej nahote. Ba ani kvôli jeho výraznej erekcii; priapizmu, ako sa vyjadril doktor Books. „Jednoducho to bol šok,“ vysvetľovala.